

יהודה בן אסאייג, מנכ"ל "מנורה מבטחים פנסיה"

חלוקת האג"ח המיועדות בין קרנות הפנסיה חייבת להתבצע ברמה המשקית

■ בפאנל "מי הזיז את הפנסיה שלי", שנערך בכנס אגודת האקטוארים, התייחס בן אסאייג לכוונה להקצות אג"ח בשיעור גבוה יותר לחוסכים המבוגרים ואמר כי הבעיה ברפורמה היא שהחלוקה תיעשה בתוך כל קרן ■ לדבריו, הדבר יצור עיוות בשוק שיגרם לחוסכים הצעירים ללכת לקרנות הצעירות ולכן החלוקה חייבת להיות משקית

• **אז מה צריך לעשות נוכח התארכות תוחלת החיים?**
אנגלמאיי: לשלב את כל הפתרונות. צריך לקחת בחשבון, שחלק מהמס שאנו משלמים היום זה לצורך מימון הדור הקודם. לכן - אולי בעתיד, כאשר נטל זה יפחת, יפחתו שיעורי המס ובדרך הזאת נוכל לחסוך ולחזק את הפנסיה שלנו.

ב-20% - זה להעלים אותה לגמרי. אבל, אני לא רואה אף שר אוצר שיתאבד פוליטית ויעשה את המהלך הזה.

אנגלמאיי: אנחנו נמצאים בסביבת ריבית נמוכה. כל אדם שפורש - בפועל הוא מקבל החלטה להעביר את כספו למסלול ההשקעה של הפנסיונרים. זה החלטת השקעה. אנשים

על הציבור ומקבלי החלטות לקחת אחריות על הפנסיה - כך הסכימו משתתפי פאנל המומחים לפנסיה, שעסק בבעיות של ענף הפנסיה. הפאנל נערך במסגרת כנס שערכה **אגודת האקטוארים** לציון 70 שנה להיווסדה בשבוע שעבר (יום ב', 20 ביוני).
 בפאנל השתתפו: **יהודה בן אסאייג** - מנכ"ל "מנורה מבטחים פנסיה", רו"ח **אברהם**

מימין: מנחה הפאנל מתן חודורוב, יהודה בן אסאייג - מנכ"ל "מנורה מבטחים פנסיה", רו"ח אברהם פרוכטמן (KPMG), האקטואר עמנואל ברזק (EY), אקטואר יועץ אייל בוכבינדר ואקטואר יועץ דוד אנגלמאיי

• **מה דעתכם על המודל הצייליאני והרפורמה באג"ח המיועדות?**
בוכבינדר: המודל הצייליאני עצמו הוא נכון, אבל לא הייתי מחייב את כולם לפעול לפיו כיוון שיש חוסכים שזה לא מתאים להם.

• **יש תוצאות למודל שהוצג ב"מנורה"?**
בן אסאייג: לנו יש מודל כזה כבר חמש שנים, אבל רק השנה יש חובת הצטרפות רגולטורית אליו. כיוון שאנחנו חוששים מהמעבר החד בין 3 המסלולים שמותאמים לגיל החוסך על פי המודל הבסיסי - בחרנו בשיטה של ריבוי גדול יותר של מסלולים, שהיא מודל חלק יותר בבחינת ההתאמה של ההשקעות.
 לגבי הגדלת שיעור האג"ח המיועדות למבוגרים - הבעיה ברפורמה היא שהחלוקה תהיה בתוך כל קרן פנסיה. כלומר, כל קרן תקבל את הקצאת האג"ח שלה, ואז עשוי להיווצר עיוות שיגרם לחוסכים חדשים ללכת לקרנות הפנסיה הצעירות, כי אז צעירים יקבלו בה יותר אג"ח מיועדות. חייבים לחלק את האג"ח המיועדות ברמה המשקית.

• **מה עמדתך על קרן ברירת המחדל? למה החברות מתנגדות?**
בן אסאייג: יש שאלה עקרונית לגבי הסמכות המוגדרת בתקנות של המפקחת ללכת לרפורמה כה מקיפה בענף. אך יש לדאוג לציבור החלש שלא זוכה להטבות, וזה קורה לא מעט כשהם מגיעים דרך ערוצי ההפצה נוספים - סוכני הביטוח ויועצי הפנסיה, שצריכים גם הם להתפרנס. אצלנו באופן די ברור דמי הניהול נטו נמוכים מאוד והפיקוח מתעלם מקיום ערוצי ההפצה והעמלה בגין פעילותם.

• **אז איך מפחיתים את דמי הניהול?**
בן אסאייג: ראשית בואו נבחן - האם שיעורי הרווח של קרנות הפנסיה מוגזמים? האם אכן נדרשת רפורמה שמטרתה הבלעדית הפחתת דמי הניהול ללא בחינה כלכלית של רמת התפעול, המיכון והשירות הנדרשים? כמו כן בואו נבחן את שיעור הירידה בדמי הניהול שקרה בשנים האחרונות, ובהתאם לכך אפשר לבחון את הפחתת התקרה של דמי הניהול לאוכלוסיות שנדרשות לכך, תוך שמירה על יכולת קרן הפנסיה להמשיך לתת שירות סביר ומסודר לכלל עמיתיה.

• **מדוע לציבור לא אכפת?**
אנגלמאיי: הציבור צריך להבין שהוא חייב להתעמק בפנסיה שלו. זה נכס מאוד גדול וחשוב. יש הרבה אלמנטים שאפשר לפשט על מנת שאנשים יבינו מה יש להם. האוצר פועל בכיוון. צריך לנסות להכין לציבור דוחות מאוחדים - על כל מה שיש להם.

צריכים לקחת אחריות על הפנסיה שלהם, כולל ניהול ההשקעות. הבעיה היא שאין חלופה. בעולם יש אפשרות להפריד בין החלטה על הפרישה להחלטה על השקעת הכסף וצריך לאפשר זאת גם לציבור בישראל.

התארכות תוחלת החיים

• **לצד סיכוני הריבית הנמוכה קיימים גם סיכוני התארכות תוחלת החיים.**

פרוכטמן: אנחנו לא יודעים מה צופן העתיד. לכן נוח להיתלות במודלים אקטואריים. הבעיה במודלים אלה שהם מבוססים על ניסיון העבר ולא על בחינה שוטפת של ההתפתחות הרפואית והטכנולוגית. לגבי תוחלת החיים, כל שאנו יודעים זה שהתחזיות בעבר היו פסימיות ובפועל החיים התארכו יותר מהציפיות.

לשם המחשה: כל שנת אריכות ימים שוות ערך לכ-5% מצרכי החיסכון. אם פריצות דרך מדעיות יביאו להתארכות משמעותית בתוחלת החיים - לא מן הנמנע שנצטרך לדאוג לפנסיה ממקורות אחרים.

או העלות את גיל הפרישה...

פרוכטמן: הרבה חוסכים פורשים לפני גיל הפרישה, כי פשוט אין להם עבודה. לכן, הפתרון של העלאת גיל הפרישה ישפר את המודלים האקטואריים, אבל בפועל זה לא יפתור כל בעיה אם לא נדאג לתעסוקה ולתעשיות המתאימות לגיל השלישי.

ברזק: אנחנו לא יכולים להפסיק לעבוד בגיל 67, וגם לקבל את הפנסיה שאנחנו מצפים לקבל. בעידן הנוכחי אנשים מתחילים לעבוד בגיל מאוחר וזו עוד סיבה להעלאת גיל הפרישה. לכן, אין ספק שצריך לדחות את גיל הפרישה.

• **כיצד תיראה הפנסיה של החוסכים בעת הפרישה?**

בן אסאייג: לגבי גיל פרישה - אין ספק שיעלה, ויצטרכו לדאוג לתמריצים טובים על מנת לשפר את מצב התעסוקה בגילאים מתקדמים. גם שיעורי החיסכון יצטרכו לעלות. הפרשה מתחת ל-25% לא תספיק על מנת לספק פנסיה ראויה. צריך גם לבטל את האפשרות למשוך את כספי הפיצויים שלא לצרכי קיום בסיסי.

• **יתכן שהגירעון יתגלגל אל קופת המדינה?**

בוכבינדר: מהמציאות שאני מכיר - אנשים כבר בגיל 60-55 לא מצליחים למצוא עבודה. לכן אני לא רואה איך דוחים את גיל הפרישה ואיך זה יעזור לפנסיה. מנגד, מזמן היה צריך לאסור על משיכת כספי הפיצויים. גם קרן השתלמות היא חלק מהחיסכון. צריך להבין שזה לא קרן להחלפת הרכב כל 6 שנים. ייתכן שנגיע למצב כמו באנגליה - שאנשים צורכים כסף על חשבון הבית שלהם.

פרוכטמן (KPMG), האקטואר עמנואל ברזק (EY), אקטואר יועץ דוד אנגלמאיי ואקטואר יועץ אייל בוכבינדר. הנחה את הפאנל העיתונאי מתן חודורוב.

• **מה הנזק הנגרם כתוצאה מהריבית התחשיבית שאינה מתאימה לריבית בפועל?**
פרוכטמן: ראשית יש לשאול האם מבחינה כלכלית אכן נזק או שיש כאן גירעון הנובע מהכללים האקטואריים השמרניים שקבע האוצר לעניין היוון ההתחייבויות לפנסיונרים. על פי כללים אלה, כל עמית שפורש כיום לגמלאות, בקרנות הפנסיה המקיפות הזכאיות להשקעה באגרות חוב מיועדות, גורם לכך שנרשם בגינו גירעון של כ-30% מערך החיסכון שלו, אשר נזקף לכל שאר עמיתי הקרן.

• **לאור זאת - האם יש לעדכן את הריבית התחשיבית?**

פרוכטמן: בהיבט הטכני שמרני - כן. מצד שני, לא בטוח שנכון להיות דווקא שם. יש מקום לשקול להוון את ההתחייבויות בשיעור גבוה מריבית חסרת סיכון.

• **האם יש מקום לקחת תחזית לא שמרנית מאוד?**

ברזק: כשהריבית חסרת סיכון הייתה 4%, אף אחד לא שאל אם זו הריבית המתאימה, אבל כשהריבית עומדת היום על 1% לטווח ארוך השאלה כן נשאלת. עצם הבעיה היא שהמנגנון הקיים לא עובד היטב.

• **האם קרנות הפנסיה לא חוששות מההשלכה של הריבית הנמוכה מדי - השקעה בנכסים מסוכנים על מנת להשיג תשואות שיתקרבו לדרישה של הריבית התחשיבית?**
בן אסאייג: חשוב לציין - עדיין אין בזה והשימוש במונח מטעה. זו למעשה מעין התחייבות עתידית, שיכולה להתעדכן מהר מאוד עם שינוי בריבית. אם כולם יפרשו בבת אחת, אז יהיה בזה, אבל זה לא מצב שיכול לקרות. לכן המונח בור הוא קצת מטעה, בעיקר את מקבלי החלטות בדרג הפוליטי.

המפקח על הביטוח הקודם, פרופ' עודד שריג, ניסה להתאים את הריבית התחשיבית. כשאני יצאתי לתקשורת והסברתי לציבור מה הצורך בכך - טענו מחוסר הבנה שגונבים את הפנסיה של הציבור. צריך ליצור מנגנון שוטף לעדכון הריבית התחשיבית שיתאים לריבית בפועל.

• **איך מסבירים את העובדה ששום דבר לא קורה?**

בוכבינדר: תמיד הכי קל לא להחליט. מה שקורה בפועל זה שהצעירים מסבסדים את המבוגרים. אפילו המוסד לביטוח הלאומי הוריד את הריבית התחשיבית. אין ברירה - חייבים לתקן את המצב. הרבה יותר גרוע מלהקטין את הפנסיה